

III, 50.

250.

III, 50.

10
LESSUS

LAMENTABILIS,

Cum

SERENISSIMA PRINCEPS AC DOMINA,

**DNA. SOPHIA
AUGUSTA,**

E CELSISSIMORUM, SCHLESVIGIO - HOL-
SATORUM, DUCUM

PROSAPIA, ORTUM TRAHENS ILLUSTREM &c.

DOMINA NOSTRA, DUM IN VIVIS ERAT, ET MATER PA-
TRIAE, CLEMENTISSIMA, PISSIMA;

JAM INTER COELITES BEATOS BEATISSIMA, &c.
EX HOC MUNDI THEATRO EHEU! DISCEDERET,
PRID. ID. DECEMBR., ANNO 1680.

Dormitorio verò inferretur suo placidè, VI. Id. Febr. Anno 1680.

Quem,

PRÆSENTIBUS, EX AULA, URBEQUE, VIRIS SUMMIS,
LITERATISSIMIS,

publicè protulit atque edidit,

Humillimæ devotionis ergò,

M. JOH. H. Rohde / Ravensb. VVestf.

P. L. C., Servest. Anhaltin.,
ad D. Barthol., Rector.

Servestæ, Typis JOACH. Palmien / Aulic. Typogr.

ILLUSTRISSIMIS ET CELSISSIMIS,
PRINCIPIBUS AC DOMINIS,

DNO. CAROLO VVILHELMO,
PATRIÆ PATRI,

DNO. ANTHONIO GUNTHERO,

DNO. JOHANNI ADOLPHO,

DNO. JOHANNI LUDOVICO,

FRATRIBUS GERMANIS,

PRINCIPIBUS ANHALTINIS, COMITIBUS ASCA-
NIÆ, DOMINIS SERVESTÆ ET BERNBURGI,
JEVERÆ ET KNIPHUSI, &c.

PRINCIPIBUS ET DOMINIS MEISLON-
GE CLEMENTISSIMIS,

PRÆSENTEM LESSUM,

*Humillimè inscribit ac offert
Celsitudinum illarum,*

Devotissimus Cliens,

M. JOH. H. ROHTE / R

(TIT.)

Julemus, ejulemus! Ignoscite, quaeso, Auditores, omnium ordinum, honoratissimi, huic voci meae prolatae tristi & asperae; quoniam, suaviore, in praesenti, vos alloqui, non licet. Non immerito autem vestras mentes, alias fortitudinis & constantiae virtute exornatas, jam, prohi dolor! perturbo. Ejulemus, inquam, concurrite cives, ut ejulemus, omnes & singuli. Et quomodo, gratam jucundaque voce ullam, Dignitates vestras alloqui valeam, ipse perturbatus maximè? Neque hic est, quod jam quis perquirat, vel anxie & sollicitè percontetur, accuratiusque conetur resciscere. Ecquis enim erit, in hac, non dicam urbe, sed, universam Anhaltinam regione, cui non plus nimis innotuerit, imò, laeserit aures, causa gravissima, tristissima. Namque, ut verbò quasi repetam, animos tristitiâ vehementer gravante; excisa est columna, firmissima antè, precum; occidit Mater patriae; patriae Domina, in terrae pulverem projecta, modò jacet! *Augustissimam illam Principem atque Dominam intelligo, SOPHIAM AUGUSTAM, Principem Anhaltinam, Ducem Schleswigiae, Holsatiae, Stormariae, Ditmarsorum, Comitem Ascaniae, Oldenburgi, & Delmenborsti, Dominam Serveste, Bernburgi, Jeverae, & Kniphusi, Dominam & Matrem patriae beatissimam;* cujus hodie celebramus memoriam augustam. Quapropter dolore perculsi, non possumus non miserrimum emittere ejulatum, in societatem advocatis civibus cunctis, quorum res aequè agitur, atque nostra; cum praesertim maneat verum, pronunciatum Poetae principis, in haecce erumpentis verba:

So-

Solamen miseris, socios habuisse malorum,
Sed vellicantem nobis hic adversarium aurem percipio: Quid
audacter ejulandi suggestione sollicitas alios, eosque viros
summos? cum neque temet ipsum tale quid deceat; si qui-
dem virilem vir ostendere velis animum; illos autem mul-
tò minùs, longè gravissimos. Etenim, vix ingemiscere, in
rebus, viris licet, maximè arduis; non autem plorare, mo-
re fœmineò; nedum ejulare, nimiùm effœminatè. At ve-
rò, hic statim regerimus occurrenti; quanquam facere mi-
seri verba, prohibemur ferme a lacrymis. Constat inter
omnes, non ejusdem esse res omnes ponderis. Nonnullas
enim levioris & exigui, cordatus quisque dicet nobiscum,
esse momenti; cum alias contrà, urgentes maximè, & omni-
ferè pondere ponderosiores, rectè affirmari, nemo non
libenter equidem largietur. Jam autem hanc nostram, u-
tinam minùs! ad hanc, non ad illam speciem reducendam,
ecquis erit, qui possit ire inficias? Si itaque Jovis & Alcme-
næ filius, ob fortitudinem & gloriam, inter Deos relatus,
si, inquam, hic, in Oeta, monte, inter Thesaliam & Ma-
cedoniam, morte & sepulchrò Herculis clarò, magnitudine
dolorum, visus fuit ejulans; quis nobis idem, qui tantâ
magnitudine animi neutiquam floremus, quâ Herculem
scimus, vitio vertere potuerit? Imò, si in vate illo Regio,
cujus nos esse imitatores, quocunque tempore, & in omni
actione, sedulò optamus; neque hoc tantùm, sed etiam
frequenter id ipsum monemur, non fuit olim, ab ullo fer-
me, culpatum, multò minùs sarcasmò exceptum; cum ta-
men lacrymas mitteret acerbissimas, publicè, inter comi-
tes multos; sanè, sanus quisque nos quoque habebit excu-
satos, in miserando jam, dolor! statu constitutos. Ut ne
autem nimiùm, amarò, & quavis membra debilitante, do-
lore, nos maceremus, exsiccantes quasi medullæ intimum,
aut aliis tale quid, attrahentes; agite! sepositò, vel pressò
paulisper ejulatu, in gloriosæ memoriæ *Beatissima*, exspa-
tia-

tiabimur virtutes, maximè illustres; & tum admirandò eas, tum commendandò, tum imitandò, quantum quidem vires, & ratio temporis, indulgent, ob oculos nobis ponemus. Veluti autem prora puppisque, secundò & felici ventò actæ, faciliùs secant provectæ aquas: Eòdem quoque modò, ad faciliorem progressum, & decursum, vestri benignam, Viri & Auditores, honore maectandi, favoris auram, rogitantes expectamus. Dabimus operam, ut nausea & tedium brevitate avertatur auribus.

Grandè ambiguumque suscepi negotium, *de Principe Illustrissima, Domina SOPHIA AUGUSTA;* haectenus, per annos bene multos, Dominâ nostrâ Clementissimâ, dicere in præsentì ingressus. Ac ita dicere, ut & jam ereptæ defleam cladem, (cui quæ lacrymæ satis sunt?) & merita virtutesque adhuc superstites celebrem, quæ exemplum vix habent. Utrumque majus molientis est viribus: Qui nec ingenio unquam valui, & nunc facundiâ, ad hoc tantum negotium, quoque deficio. Quid faciam igitur, Auditores? Fatebor vobis infirmitatem meam: Magnitudo humillimæ devotionis mihi imposuit. Nam, dum religioni duco, non solvere beatis manibus, quod debebam, sumsi imprudens partes, quas implere non possem. Intellego quidem errorem meum, seriùs tamen: Et sentio, mihi venire usu, quod contrahentibus debita quandoque solet. Qui, cum, de facultatibus suis ampliùs sperant, quàm in iis est; de accepta summa amplissimis verbis liberaliter cavent: Cum venit dies, & urget creditor, & fidem nomenque expungi postulat; tum vident demum, faciliùs accipi, quàm solvi pecuniâ. Intenti & anxii igitur perreptant, scrutantur arculas, excutiunt fiscos; hinc creditorem adeunt, dextram ejus prehensant blandè, corrasam summulam humiliter offerunt, exquisitissimis verbis orantes, accipiat interim, ac consulat bene, quod est in manu; cum, totum ac solidum numerare, præsentis non sit copia. Mihi peræquè a vobis, Auditores
summè

summè venerandi, imprimis a beatissimis gloriosæ & augustissimæ Principis, manibus impetranda est venia, quòd minore judiciò, quàm impetu, conscendi cathedram, de illa facturum verba, cui plurima quidem, & infinita propemodum debeam; sed, quæ quantaque fuerit, dicere, nec florentissima ac disertissima ingenia queant. Sed, quia, relinquere partes, integrum haut est, & sine dedecore, silere non licet; permittenda vela ventis, solutâque orâ capeffenda est spes, si laudem dicendò non emeruero, professione obsequii tamen, ac pietatis, favorem me vestrum exoraturum. Si agitaret secum aliquis, qualemnam esse oporteat Principem fœminam, cui nihil eorum desit, quæ aut tribuere favor Numinis, cùm maxima; aut summa conferre virtus queat; non aliam temere, credo, conciperet speciem, atque quam hæctenus, in **SOPHIA AUGUSTA**, venerati sumus; & nunc lugemus. Enituit aliqua, illustri ortu; sed obsolevit connubii imparis fœdere: Et contrà, in alia splendidissimas nuptias, tristis sterilitas obscuravit. Sunt, quas in admiratione cœlestis forma decoraque juvenus posuit; sed quarum animos sordidissima vitia commacularunt. In Principe nostra tam conspiraverunt summa, laudandaque omnia; ut nihil majus natalibus, nihil felicius ac fortunatius matrimoniò; nec alia temere facies olim concinnior venustiorque videretur. Tanta præterea in ea virtus, ut ejus implere mensuram vel consummatisimis arduum fuerit. Paternæ originis decus, ex Hæredum Norvvegiæ, Ducum Schlesvviigiæ, & Holfatiæ Illustrissima domò; Maternam nobilitatem ex Serenissimorum Electorum Saxonie prosapia traxit. Quæ magnitudo ibi, atque sublimitas? Et quantum hinc luminis splendorisque fuit? Macta hæc incubulorum gloriâ, hæc eminentiâ natalium, esto, **SOPHIA AUGUSTA**, & tantò tibi gratulare magis, quantò uberioris matrimonii dignitas felicitasque ortui tuo respondent. Quid

Quid tuò **JOHANNE**, *Principe Anhaltinò*, aut majus tibi aucupari spes, aut excellentius potuisset præstare fortuna? Quò nemo eorum, qui in excelso positi, aut nobilitate antiquior, ampliorque; aut fidei, pietatis, constantiæ, justitiæque, tum rerum fortiter provideque gestarum gloriâ, prior clariorque fuit. Quem tot ingentium meritorum in patriam, in imperium, in universam Christianam rem, collatorum tituli in illud levarunt culmen, quod pauci conscendunt. Sed quantum est, nuptiarum dignitate clarescere, si desint cætera, quæ lata ac fortunata hæc foedera faciunt, imò absolvunt. Quorum adeò tibi, **SOPHIA AUGUSTA**, nil defuit, ut superfuerit plurimum, & sic vix habeat humana felicitas, quò tollere amplius vel beatissimos conjuges possit. Quæ animarum arctissima copula? qui æmulus amor, quæ reverentia mutua inter eos perperuò fuit? Non potuit bene multorum annorum efficere ætas, ut quicquam fribusculi intercederet, tædiumque subiret. Quò vetustior nexus, hòc firmior sanctiorque non tantùm, sed & jucundior copula erat. Ut opes viresque ab ætate haut magis, quàm dulcedinem sumerent; quod vina solent. Quòd si felici liberorum propagine ipsa connubiorum consummatur felicitas, quid erat, quò vota vestra adscenderent, beatissimi conjuges, cùm obtinerent jam summa? Fingunt Poëtæ, Cybelen quandam, felicitate uteri, cælum terramque implese Numinibus; & ortum ex ea, quicquid Deorum Dearumque, quâ patet orbis, coleretur. Si vera fabulis conferre fas est, Te alteram Cybelem, Te Matrem magnam, **SOPHIA AUGUSTA**, venturæ celebrabunt ætates, cùm Te tot Deos Deasque, hoc est, Heroas ac Heroinas dedisse noscent, quot liberos dederis, & in illorum progenie orbi impertiisse tantam clarissimorum Principum, tot populis gentibusque daturam Dominos, turbam. In grandiore ætate formam velle laudare, quodammodo fit ineptum. Hæc enim

enim juventutis, illorumque annorum dos propria est, qui cres-
cunt, & lætum benignumque succum in membra dispensant.
Qui vergunt & procidunt, decorem corporis trahunt unà, se-
cumque abripiunt; & quicquid in ore, oculis, in reliquo
corpore suavissimâ hæctenus radiaverat luce, perimunt fer-
me ac tollunt. Silendum tamen in Nostra haut est, hanc
partem laudis, præter morem tot annis, quos habu-
it, vix jam libatam, nedum extinctam fuisse atque dele-
tam. Gravis rectusque incessus, nihil adducta in tristitiam
frons, plenum modestumque oculorum lumen, intemerata
oris honestas, loquebantur adhuc juventæ bona, & quantam
augustis thalamis olim Principem intulisset. Scilicet, ar-
chitectatrix natura, cum fingeret primùm texeretque, ita
compegerat partes, & solidatis undiquaque eum honorem
afflaverat, ut in novissimam valetudinem viridis, nihil ha-
beret, de senectute quod quereretur. Sed, necesse est, pro-
vehamur ulterius. Qui ædes magnificas ingressi fuerint,
non in illarum specie tantùm, & eleganti membrorum com-
mensu ornatuque hæere stupereque solent; sed de illarum
Domino quoque ac possessore solliciti sunt, & venerari
optant coràm, cujus sublimitatem & excellentiam de splen-
didissima venustate structuræ præsumferant. Perinde
mihi, contemplato hæctenus superficiem Principis, & quic-
quid in ea factorum donò emineat extrà, ac fulsit circum;
eura nunc erit, qui habitaverit intus animus, & hanc pul-
cherrimam agitaverit molùm, inquirere simul, & admirari.
Ego verò ita existimaverim, omnem animorum vim, au-
toritatemque ac pulchritudinem, a virtutibus manare.
Ut, quò earum in quòque plures exstiterint, eò illustrior ipse,
diviniorque haberi debeat. Sed quod in navi gubernator
est, Dux in exercitu, in corpore anima; id in virtutibus est
pietas. Quæ regit, ducit, & quasi animat illas. Quare,
quò major in Principe nostra & abundantior pietas fuit, eò
uberius circa ipsam virtutum omnium splenduit jubar.
Rectè

Rectè vereque sentire de Deo, perinde eundem colere, artes
præcipuæ fuerunt, quas inbibit tenera, & post adulta firma-
que exercuit semper. Videbat diverticula ac flexus; sed
ipsa tenebat iter rectum, quod institerat semel, & nusquam
a militari se via patiebatur abduci. In aliter sentientes non
intonabat conviciis, miserabatur potiùs, & quos dolebat
errare, reduci in viam, subinde optabat. In cultu divino
simplicitatem magis decoram, quàm apparatus nimios,
compositasque in speciem pompas solebat probare. Nam-
que, ut Deum mentem purissimam noverat; ita, eundem
Puritate animi coli quàm optimè, existimabat: Eaque
ptopter in eo semper dedita fuit. Quâ devotione adibat
templa, atque publicis sacris intererat? Quam curam,
quod studium solebat afferre, ad auscultandos sermones,
qui habebantur ibi de suggestu sacri? Quo desiderio, quâ
destinatione revertebatur, factis exprimere gestiens præce-
pta pulcherrima, quæ audiisset? Jam domi, & in cubiculo
orare, psallere, evolvere oracula cœlestia; non vacui tem-
poris habebat solatia, & quasdam remissiones veluti, sed
verissimi operis descriptas partes; quibus nisi seriò daret
animum, medullitusque, ut Ennianâ voce utar, impen-
deret se, nihil egisse arbitrabatur. Quò verò piam devotio-
nem suam quotidie auget, incommoditatem sibi exstrui
curavit, in arce noviter fabricata, sacellum domesticum, &
ad exornandum illud, nullis sumtibus parit, neque ta-
men denegavit idem subditis, sed potiùs civibus incitamen-
tum præbuit, ad veræ pietatis exercitium. Quibus omni-
die laudabiliter præivit, & ita continuavit, ut non dubite-
mus supplicis istis ac precibus, & multum averruncatum
malorum, a nostris cervicibus; & plurimum contra bo-
norum, quibus fruimur, procuratum fuisse. Etenim, con-
stat inter pios omnes, semper, in omnibus rebus, pietatem
prodesse; si modò cum honestate conjuncta fuerint? neque
peragentis conscientiam lædant. Et quoniam talis Augu-
stissima

ftissima nostra fuit a teneris ungviculis, passim quoque fama
ejus percrebuit; neque his locis ignota esse potuit. Videre
est enim hoc ex amore conciliato, *Beatissimi JOHAN-*
NIS, *Principis Anhaltini, Comitis Ascania, Domini*
Serveftæ, Bernburgi, Jeveræ ac Kniphufi, &c. Hic ipse
dum inter mortales erat, Pater hujus territorii, ac patriæ verè
Pater benignissimus, perceptâ famâ; *Beatissimam nostram*
jungi legitimò sibi connubiò discupiit. Neque id votum
fuit irritum, imò nec infelix, vel sterile & frustra. Liviam
Augusti legimus, hæsisse perpetuò viri lateri, & indivulsam
secutam comitem; quocunque iret. An ejus amore ac stu-
diò, & quod se bonæ conjugis titulum tueri haut crederet
si pateretur; separari ab eò, cui in omne fortunæ vitæque
confortium deducta esset? An, æmulatione præposterâ,
& insidiosâ curâ servandi; quia non ignorabat errores viri
& quàm non durus amator esset, ipsamet sibi locupletissi-
ma testis erat? Quid Nostra? Hæc, amore sincerò ducta,
marito ac conjugi Principi suo semper quoque adhæsit, per
bene multos annos: Firmiter enim erat persuasa, talem
vitam & Deo; & piis castisque omnibus placere. Et quâ ali-
ter potuisset? Utpote quæ annis primis bonum jecerat fun-
damentum, pietatem, nunquam satis laudatam; hinc
aliter, nedum impiè, procedere non potuit. Tantum
prodest, a teneris advescere bonis, pietati, ac honestati!
Porro, quemadmodum non exuebat maritalem affectum,
sed cohibebat intra terminos; nec evagari ulterius sinebat,
quàm ratio præscriberet: Ita etiam felix & fecundum fuit
conjugium. Non enim duo vel tria pignora charissima da-
ta fuerunt desuper; sed plura equidem; scilicet, decem
Principes mares, & quatuor foemellæ. Tot vidit oculis suis
nostra Beatissima. Imò, ex his **CAROLUM**
VVILHELMUM suum, fastigium idem tenere, in
quo

quo tot annos eminisset Pater, virtutum ingentium, & optimi Principatûs exemplum edens, quod nunc non æmularetur magis filius, quàm laudabiliter exprimeret. Conseruet hunc nobis patriæ Patrem Numen benignissimum! Vidit enim brevi ante beatam analysin florentes Principes filios;
Dominum ANTHON = GUNTHERUM,
Dominum JOHANNEM = ADOLPHUM,
Dominum JOHANNEM = LUDOVICUM;
natamque superstitem, SOPHIAM AUGUSTAM, omnes Principes maximè eminentes. Quàm viva spirantiaque patriarum virtutum simulacra atque imagines! Tot salvis suis, contumelia propè videbatur, si pro desertâ & orbâ se gereret: Quantumvis conjux illi ereptus esset. Verùm; eheu! *Divô* JOHANNE, Principe, & patriæ Patre magnô, conjuge optimô & peramatô, gloriosæ memoriæ, quam pluribus actionibus meruit, ex his terrenis sublatô, beatisque insertô; tunc equidem plurima onera onerabant Nostram: Siquidem provida Mater, natorum gratiâ, publica subire tenebatur, quæ a Cæsarea Majestate illi imponebantur. Antea longè aliam sectam ac rationem illa compositissimi animi moderatio injunxit Nostræ: Quæ, cum se Principem non ignoraret; foeminam tamen, atque sub Principe esse, adeò usque oblivisci haut potuit, ut in excelsis posita, privatæ similior videretur. Non irripuit in curiam, non sese ingessit viri consiliis; & multò minùs, statuendi de rebus, sibi sumsit arbitrium, quam, intra gynæcei sui penetralia, & sexûs pudor, & quies animi, continebant. Huic tantæ modestiæ tamen par respondebat magnitudo animi: Ut, quàm aversa ambitionis intra mensuram sexûs sui se cohibuisset, tam rursus eundem transiret constantiâ; quod postea visum: Ingruebant varia temporum & rerum discrimina, & hinc inde gravissimæ moles ambiguæ: Eoque res adductæ erant;
ut

ut propiùs abesse a tempore viderentur. In tanta tempe-
state tot circumcirca cadentium fulminum, vix quisquam eâ
firmitate animi erat, ut non pavesceret, aut trepidaret saltim,
anxietate futurorum eventuum. Quid verò Nostra? Non
concidebat animò muliebriter, lamentisque ac questibus
incendebat omnia; vel, parùm decoris abdebat se latebris,
metu amens: Stabat obversò in fortunam vultu, altitu-
dine suâ innitens, & freta pietatis armis permittebat se Deo,
bene sciens, quòd *SUMMUM BONUM PIETATI
S O B O L E S.* Hinc venerata providentiam moderan-
tis omnia; hinc bonitatem clementiamque, nihil non in-
dulgentis, adorans. Quid, inquiebat, divino reluctet ordi-
ni? quid jactem jugum, quod, patienter ferendò, levius fa-
ciam? *FIAT VOLUNTAS DOMINI!* ingeminabat &
repetebat sæpius. Sic meliùs fata communia tolerandò
vincam: Quæ, nisi parvero, graviùs prement. Qui modò
iratus averfusque videtur, mox placidus pacatusque aderit,
Qui castigat, solabitur rursus, & in utroque se Patrem osten-
det. Nam, tristiores Parentes liberis sunt, quos fideliùs,
amant: Et quæ plura, semper in ore ejus. Quis fortiora
a viro expectet, aut meliora a Christiano? Et, ecce!
hæc omnia in, beatissima jam, nostra Matre valde conspicua
erant, & sanè admiranda vehementer singulis! Quis autem
non videt, e sincera pietate tanquam fonte limpidissimo
ac purissimo, profluxisse? Quæ rectè ad omnia bona utilis
creditur. Provehamur ulterius. Propria hominis virtus est
humanitas; quam qui excludunt Principes, a communi na-
tura abeunt, & divinitatem in eo nequicquam affectant.
Nam, si humanitas nihil aliud est, quàm benignus bene-
volusque, in omnes, affectus; quid in cœlesti illo ac summo
Numine magis exuberat? Quod nulli non patet; nullius
non admittit & audit preces; nulli non opem atque auxi-
lium

lium præstat; quod æquè omnibus providet; ex æquò omnes, ad delicias, amat. Quare, quò humaniores Principes sunt; hoc propiùs ad bonitatem accedunt Numinis, & abundantius similitudinem ejus exprimunt, cujus in terris vices sustinent. Mirum in modum hæc etiam laude nostra excelluit Princeps; cujus humanitate nihil proximius, nihil comitate simplicius, nihil facilitate magis remotum ab blandiendi artibus fuit. Quàm adituris patebat ultro! Quàm hos benignè excipiebat! Quàm suavitate, quibusque leporibus ad sermonis invitabat commercia, & pari jucunditate detinebat! Ac inter hæc omnia, quàm nihil in vultu severum ac triste; quàm in oratione ac gestu nihil superbum ac arrogans, aut arte quæsitum! Contemnere, rejicere, aut fastidire in pares, vixque dignatos verbis paucissimis dimittere, non magnitudinis, sed fastûs atque superbiæ statuebat; quæ perpetuos comites, odium atque invidiam, trahunt, periculosos principatum affeclas; quos, amor ac benevolentia, tutissimos facit. Quàm seam abilem his moribus, tam venerabilem juxtà, iisdem præstabat. Quantum enim facilitatis inerat, tantundem & inerat gravitatis: Quæ reverentiam parit; nam, illa amorem conciliat.

O temperamentum pulcherrimum, & unum omnium efficacissimum, ad comparandam auctoritatem pariter, & conservandam! Nam, quod facilitas præstruit, illud solidat atque emunit, ne defluat, gravitas: Et ita fit, ut amplum illud atque augustum opinionis, in mentibus hominum, exurgat, tandem & efflorescat. Suprà perstrinximus, quam magnitudinem animi ostenderit Nostra: Nunc attingendum, quàm æquè constanter ac sapienter se gesserit, incomparabili Coniuge ereptò terris, ut cœlum suum subiret. Mollis naturâ mulierum animus, & parùm plerumque firmus; cùm, ad sustinenda lata, ac prospera; tum, toleranda tristia atque adver-

adversa. Nam, in utramque nimiam partem, modum vix servant; &, cum excedere coeperint serio, ad mediocritatis mensuram reduci, haud facile patiuntur. Caeterum, quos amaverunt, cum fruerentur, vehementius; hos impotentiùs ferme desiderant, ac insolabiliter amissos lugent. Non hic fomentis temere, non advocatibus locus. Incumbunt orbitati suae, rimataeque assidue vulnus, ac refrigerantes veluti, nullum dolendi gemendique faciunt finem. Altioris indolis virtutisque Nostra, in viri funere, exemplum dedit. Non exuebat maritalem affectum, sed cohibebat intra terminos, nec evagari, ulterius sinebat, quam ratio praescriberet. Nihil non pietatis in deponendum contulit, & in depositum nihil honoris omisit. Cum interim tamen doleret haut plus, quam aut honestum Principi esset, aut aequum tot maximorum Principum Matri. Quare, quod alias tempus inanibus lacrymis, & nihil profuturis questibus donant, abdita tenebris, omnem propemodum exosa lucem; id viri memoriae, id admirationi virtutum ejus, id maximorum meritorum deprædicationi tribuebat: Verissima inde solatia petens, unde mœroris ac ægrimoniam causas aliam ducunt. Et quid iniquius ferret conjugis fatum, quae circa sese, quot adspiciebat charissima pignora, tot levamenta casus reperiabat? Videbat enim quantos qualesque Principes! Quam viva spirantiaque patriarum virtutum simulacra, atque imagines: De quibus etiam antè fuit monitum, &, cum debita laude, pluribus dictum. Ut autem nihil incorruptius Principe nostrâ & sanctius, cum quidem viro juncta ageret, fuit: Sic, vacua matrimonio, & in viduitatem data, idem propositum tenuit; paulò severius tamen atque adstrictius, senem & viduam se recognoscens; quarum pudorem ac famam non nisi seria graviaque tueri possunt. Liberalitatem sic exercebat, ut nepotari ne permitteret. Donabat, largiebatur; sed cum

judi-

judicio; subinde respiciens, & quid, & quantum, & cui daret. Misericordis verò, & quos fortunæ iniquitas nudos vagosque, & exsules fecerat, aut videbatur fecisse, nunquam non porrigebat manum; rata, in talibus, non intellectu, quod ille ait, sed eleemosynâ opus esse, quæ omnibus debet patere. Quicquid dabat, id dabat libenter, ac promptè; non superbè, ac gemens, & ut objiceret, aut inputaret: Cùm nihil aliud, quàm bonitatem animi, honestique amorem sequeretur, & æmularetur illum adeò, cui vicariam operam Principes præstant, qui omnia omnibus dat; non, quòd merentur omnes, sed quòd indigent. Et sic non pauca equidem dixi hæctenus; plurima tamen præterii. Et quis sufficeret omnibus, quæ dici poterant. Cùm colligo interim atque consummo, quæ memorata sunt hæctenus, mecumque admiror reputans; non possum non profiteri, Principe nostrâ, tot inclytâ laudibus, tot adornatâ virtutibus maximis, nihil illustrius atque excellentius, quin nihil perfectius, ut inter homines, absolutius existitisse; & itaque dignam, quæ nunquam deficeret. Sed, o conditionem rerum fluxam atque instabilem! Omnibus una incumbit necessitas, & rapit omnia! Recordabatur hæc Nostra assiduè, sed reputabat unâ, haut totum finiri, cùm obit, hominem. Alteram tantùm, & viliorem, partem resolvi in cineres, sed revicturos olim, & cum nobiliore coituros rursus, in gloria æternùm trisagium illud angelicum, præ gaudio, decantantes. Hæc agitans secum, atque subinde repetens, nec unquam antè extimuit mortem, & obrepentem jam, vix intellectam, promptè constanterque excepit. An enim timeret, quæ mortem non finem vitæ, sed immortalitatis, felicitatisque perpetuæ, januam esse ac aditum, planè erat persuasa? Quare nihil lamentis, nihil ignavis questibus dabat, tripudiabat & exsultabat potiùs, atque jam præsumebat quodammodo, &

auspicabatur præludens, quod operatura in ævum omne
esset, inter angelos sanctos, omnesque beatos. Quid nos fa-
ciemus hic, Auditores, an detestemur, modò effluxum an-
num, qui abstulit Matrem patriæ, qui nobis eripuit Principem
nostram? Quod sexûs sui fortunæque exemplum! Quod
ornamentum seculi! Quod patriæ lumen! An venerabi-
mur potiùs, & præcipuò locò, annum hujus seculi triges-
imum, ponamus? Hic quidem edidit ipsam terris; sed ille cœ-
lo reddidit, unde orta erat. Hic auspicatus ejus humanita-
tem; at ille divinitati suæ transcripsit. Non forte, ac te-
merariò casu, aut nascuntur magni Principes, aut obeunt.
A DEO in terras commodati veniunt, & revocati
ad Deum redeunt; non antè tamen, quàm cum
descripta curricula absolverint, & destinationis divinæ nu-
meros jam adimpleverint. Utrobique igitur adoranda dis-
positio Numinis, & providentia ejus: Atque, ut gratu-
lamur & triumphamus meritò, cum hæc benignitatis di-
vinæ accipimus munera: Sic, cum reddenda eadem, oportet
agere gratias; tum, quòd concessit semel; tum, quòd
tam diu indulgit. Ite igitur, Auditores, & ita approbate
pietatem vestram Principi, ne aliquâ apud Deum fiatis rei;
cui parere & obsequi summa est religio. Ite, inquam, &
quam luxistis hæctenus, veneramini deinceps: Operam
quisquis dantes pro se, ut meritorum illius, quæ summa
ac immortalia sunt, memoriaque & gloria seculis
nullis intercidat.

PANE

PANEGYRICUS

FUNEBRIS,

IN

EXCESSUM

SERENISSIMÆ, NUNC BEATÆ, MEMORIÆ
PRINCIPIS AC DOMINÆ,

DNÆ SOPHIÆ
AUGUSTÆ,

DUCIS NATÆ SCLESVICENSIS, HOLSATIÆ,
STORMARIÆ, NEC NON DITMARSIAE, PRINCIPIS
ANHALTINÆ COMITIS ASCANIÆ OLDENBURGI
AC DELMENHORST, DOMINÆ SERVESTÆ,
BERENBURGI, JEVERÆ & KNIPHUSII
ETC. ETC.

PRINCIPIS VIRTUOSISSIMÆ,
DICTUS PUBLICE,

WITTENBERGÆ SAXONUM, IN TEMPLO
ARCIS CATHEDRALI

IV. KAL. JUN.

A. S.

CIO IDC LXXXI.

^a
LUBINO EYLES,

JEV-FRIS.

SERVESTÆ,

TYPIB JOACHIMI Palmen/AULICI TYPOGRAPHI.

ANNO 1682.

SERENISSIMIS AC CELSISSIMIS
PRINCIPIBUS

AC
DOMINIS,

DNO. CAROLO VVILHELMO,

DNO. ANTHON = GUNTHERO,

DNO. JOHANNI ADOLPHO,

DNO. JOHANNI LUDOVICO,

PRINCIPIBUS ANHALTINIS,

COMITIBUS ASCANIÆ,

DOMINIS

SERVESTÆ,

BERNBURGI,

JEVERÆ, ET

KNIEPHUSII,

DOMINIS SUIS CLEMENTISSIMIS

EXIGUAS HASCE PAGELLAS,

UT SUI,

ERGA DOMUM ANHALTINAM

OBSTRACTISSIMI ANIMI

INDICES,

HUMILLIMA DEVOTIONE

OFFERT

SERENITATI EORUM ADDICTIS-

SIMUS SERVUS,

LUBINUS EYLES,

JEV-FR IS.

RECTOR
ACADEMIÆ VVITTENBERGENSIS,
JOHANNES ANDREAS QVENSTEDT,
QVEDLINBURGO-SAXO, S. S. THEOL. DOCTOR, EJUSDEMQUE
PROFES. PUBL. ELECTORALIUM ALUMNORUM EPHORUS, & h. t.
DECANUS,
CIVIBUS ACADEMICIS S. P. D.

Interest posteritatis, ad exemplum, ut consummatissimas virtutes Serenissimæ ANHALTINÆ PRINCIPIS ac DOMINÆ, DN. SOPHIÆ AUGUSTÆ, Ducis natæ Slesvic, Holsat, Stormariæ ac Ditmarsiæ, Comitissæ Ascaniæ, Oldenburgi atq; Delmenhorsti, Dominiæ Servest. Berenburgi, Jeveræ nec non Kniphusii &c. Viduæ, nunc divæ, nulla unquam ætas fileat, ignoretve. Quanquam enim ab elogiorum sesquipedalibus ampullis (ut Poëtæ Venusini vocibus utamur,) abhorruerit perpetuò, interq; Regum, Electorum pariter, & Holsatiæ Ducum, quibus proximâ necessitudine conjungebatur, eminentes educata titulos sit; humilitatis certè & religionis semper habuit majorem curam. Veræ Pietatis nihilominus & Justitiæ clementiæq; studium, cum Celsissimorum Principum Filiorum ageret Tutricis ac Rectricis partes maximè, vel solum meruit, ut ab oblivione vindicaretur. Jam quid de rarissima felicitate Thalami fœcundioris non magnificè deprædicamus? Quatuordecim (quis credat? nisi ipsamet Natura Conjugis tenerrimæ exemplum confirmaret,) Principum, Natorum X. quatuorque Filiarum Genitrix verè AUGUSTA fuit. Tiberius Augustus Imperator, postquam filii uxor Livia unò partu duos posterioris sexûs liberos eniteretur, tantò exultavit gaudiò, ut apud Senatam etiam jactaret, nulli antè Romanorum fastigii illius viro hanc fortunæ partem obtigisse geminâ simul augeri prole: quin id rarum quoque modicis Penatibus videri. Ad inusitatam nempe interpretabatur gloriam, divina pignora, præcipuè haud una tollere: Sed in suprema dignitate tantò magis istud exoptandum esse, quantò pluribus hæc munimentis, quibus innitatur, indiget. Ex æquo universis singulisque detestanda orbitas, miseriæ humanæ portio non minima censenda; quæ familias imminuit, memoriam extinguit, & Rempublicam tam arctè circumscribit. Itaque felicitatis maximum in eo situm monumentum est, suscipere amœnam prolem, majoris autem numerosiore. De quatuordecim & fastigio Principali quidem Liberis, ex unâ eademque Conjuge, Regalis sanguinis particeps sublatis, quid nunc, nisi rem incomparabilem, si viverent Romani veteres, jactarent? Maximus Valerius
pro

profectò nullum afferre aliud exemplum potuit memorabilius de
suis, quàm Metelli Qvinti; quem in terrarum Urbe principe for-
tuna nasci voluit; parentes dedit Nobilissimos; adjecit animi &
corporis rarissimas, ut ait, vires; Uxorem pudicitiam conciliavit
& conspicuam fecunditate; Fecit insuper, ut eodem tempore
tres filios Consulares, unum etiam Censorium videret atque
triumphalem, quartum denique Prætorem. Et hunc vitæ actum
consentaneus, testimonio, excepisse finis dicitur; dum leni mortis
genere inter oscula complexusque pignorum charissimorum, fi-
lii & generi sublato humeris per Urbem denique imposuerunt
rogo mortuum. Serenissimos Parentes PRINCIPES, tempori-
bus diversis quidem, summis tamen & piissimis honoribus immò
& osculis exceptos antè, quàm Naturæ concessissent, comitati
Principes sunt V. Liberi ac Domini, **DN. CAROLUS
VVILHELMUS, DN. ANTHONIUS GUN-
THERUS, DN. JOHANNES ADOLPHUS, DN.
JOHANNES LUDOVICUS, & DOMINA SOPHIA
AUGUSTA**, nominibus virtutibusque Principalibus **AU-
GUSTAM** Matrem referens. Et hæc non inter singularia
commemoremus? Tandem, si ad alia digrederemur nunc mira-
cula verendum esset, ne abiret in volumen scriptio. Has etenim
in se suscepit partim partes Politissimus ingenioque præditus mo-
desto atque erudito Juvenis **LUBINUS EYLES**, Jeverâ Filius;
qui, quantopere virtutes PRINCIPIS divinæ, post excessum
etiam, ad memotiam omnis ævi æstimandæ sint, inductus pietate
singulari & obsequio, erga Serenissimum in primis **PATR. PATR.**
ac Illustrissimam illius Domum universam, hodie finitis ritè sa-
cris pomeridianis, in Templo Cathedrali ad Arcem, id docebit,
præsentibus Excellentissimis Legatis, veniã a Nobis impetratã,
habiturus Orationem ac laudationem funebrem perelegantem.
Cui ut frequentes postea velit interesse actui solemnem, & bene-
volam dicturo audiendi copiam non invidere, **CIVES ACA-
DEMICI**, hortamur juxtã vos, & exigunt non inter mortuorũ
laudes in cœlesti regno triumphantis PRINCIPIS. P. P. Ipso
S. S. TRINITATIS Festo, Anno salutis reparatæ **ClO IOC
LXXXI,**

In:

NE quis miretur, RECTOR MAGNIFICE, SERENISSIMORUM PRINCIPUM ANHALTINORUM LEGATI SPLENDIDISSIMI & EXCELLENTISSIMI, PERILLUSTRIS & GENEROSSISIME LIBER BARO, PATRES Academiae CONSCRIPTI, caeterique omnium ordinum ac Dignitatum AUDITORES Honoratissimi, tuque Nobilissima, Splendidissimaque Studioforum Corona; ne quis miretur, inquam, quod in concionem vestram luctuoso habitu atque moerore affectus nunc prodierim. Non enim jucunda, non laeta, non grata, sed animo convenientia fatoque respondentia, lugubria scilicet & feralia proferre, in animum induxi. Impellit ad hoc repentinus & magnopere lugendus obitus Serenissimae quondam Principis ac Dominae, Dominae **SOPHIAE AUGUSTAE**, Ducis natae Slesvicensis, Holsatiae, Stormar. nec non Ditmarsiae, PRINCIPIS ANHALTINAE, Comitis Ascaniae, Oldenburgi ac Delmenhorst, Dominae Servestae, Bernburgi, Jeverae & Kniphufii, Dominae quondam meae Clementissimae; quam nemo non, nisi cui virtutes ejus incomparabiles ignotae fuere penitus, acerbè deplorabit; adeoque nec meam, quam Solis hujus occasus luctuosissimus suppeditavit, lugendi plorandique justissimam improbabit causam. Ut enim Persae in castris super tabernaculum Regis Solis imaginem crystallo inelusam ponere assueti, obscuratâ, eâ aut minùs clarè saltem splendescente, obnubilati velut in tristitiam protinus conversi fuere; ita quoque ad unum omnes, qui solem hunc ac vitale jubar amiserunt, gaudium à se remotum & abreptum haut inique conqueruntur. Amisere namque miseri subsidium, Justitiae amatores Cynosuram; depressi à fortuna praesentissimum asylum; & ad ultimum nullus subditorum est, qui se aliquâ voluptatis, auxilii atque solatii parte esse fraudatum non agnoscat. Nec dubium est, plures alios ex Germanicae & exterorum gentium Proceribus, quos vel nominis necessitudo traxit in communionem, rumore inexpectatae, mortis confusos redditos ac planè consternatos. In Alcibiade, Cliniae filio Atheniensi, Nepos asserit, Naturam, quid efficere posset, videri expertam. Quoties Serenissimae quondam, nunc Beatissimae Principis perfectissimas atque absolutissimas animi dotes mente volvo, toties illud Nepotis repetere me pietas jubet: Naturam, quid efficere non tantum, sed & consummare posset, in diva **SOPHIA AUGUSTA** voluisse experiri. Virtutibus ad summum claruit; Justitiam, validissimum Reipublicae munimentum, quasi

propriam habuit; pietatemque indivulso nexu sibi copulavit; humanitate & clementiâ neminem se passa est antecedere: ut etiam, si quis secum agigaret, qualemnam oporteat esse Principem foeminam, cui nihil eorum desit, quæ tribuere favor Numinis aut maxima; aut summa conferre virtus queat; non aliam, temerè, credo, conciperet speciem, quàm hæctenus in NOSTRA cuncti, qui Eisdem subfuere, venerati sunt, nuncque lugent impense. Bona equidem tùm demum quæ fuerint, quando amisimus, sentimus; exclamasse quondam Romuli Nepotes Augusto, fato abrepto, testis est gravissimus Scriptorum Dion. Utinam non repetenda nobis vox esset lugubris tristi clamore planctuque permitta: jam demum ubi mors atra, quæ & juxta publicum Poëtæ testimonium semper

Æquò pede pulsat pauperum tabernas,
Regumque turres.

Serenissimam memoriæ beatæ Principem eripuit, quamnam amiserint universi, sentient, eamque non æternam fuisse, dolentes justè deplorabunt. Lugebunt naturam ipsius solis instar beneficam; qui, ut non tantum radiis suis convexa collium atque juga montium collustrat, sed etiam valles ac obscura loca recreat; sic religiosissima Nostra non tantum in Magnates ac præclaro genere natos, sed etiam exiles gratiæ suæ derivavit radios. Ut adeò vix mihi imperare queam, quin illud Livii Drusi: ecquando civem mei similem Romana habebit Respublica? hinc ingemiscam, & quod in vivis assentatio prohibuit, post fata nunquam intermorigituræ famæ consecraturus, exclamare nunquam erubescam: ecquando, Anhaltini, Principem huic similem habebitis? Tot tantisque virtutibus inclytam? insignem ad memoriam posteritatis? Quæ omnia dum paulo intentius mecum reputo, jam demum, quantum oneris in me susceperim, & quàm parum memor fuerim Horatiani illius præcepti, quo explorare jubemur humeros, quid valeant, quid ferre recusent. Dicere namque proposui de virtutibus Serenissimæ quondam SOPHIÆ AUGUSTÆ, beatissimæ memoriæ principis, incomparabilibus, quorum tot ac tanta se produnt argumenta, ut eas prædicare, aut deplorare, quantum satis sit, vel disertissimus quisque desperet. Prætereà dicendum in concione sapientum & celebrium Virorum; quod grave atque arduum esse, quotusquisque non lubens profitebitur? Mirum ergo non erit, si metus, trepidatio atque sollicitudo incessant animum, nondum satis gnarum, num pro viribus propositum exequi, an verò in iplo limine statim obmutescere cogatur? Illud quidem

dem obsequium imperat, quo Serenissimæ Domui Anhaltinæ me obstrictum obligatumque penitus, eâ, quâ par est, humillima animi subjectione profiteor? hoc verò mea in dicendo imperitia, ut qui parum admodum profecerim in iis artibus, quæ eloquentiæ humine Rhetorumque floribus facem in animis doctissimorum Auditorum accendere possunt, svadet. Quicquid tamen subjiciat pavor, id pietas in Principem, & fiducia ingens, quæ vestrâ, AUDITORES Venerandi, benevolentia nititur, planè removet, & fluctuantem animum erigit, ut lætus, securus, omnisque spei plenus nuncupata verborum vota solvere & Serenissimæ Ducis, quantum mea in dicendo balbuties permittit, virtutes exequi amplius non dubitem. Propterea Vos, RËCTOR MAGNIFICE, SERENISSIMORUM PRINCIPUM ANHALTINORUM LEGATI SPENDIDISSIMI & EXELLENTISSIMI, PERILLUSTRIS & GENEROSISSIME LIBER BARO, PATRES Academiæ CONSCRIPTI, Auditoresque omnium ordinum honoratissimi, rogo quæsoque, ut si mortuam lugendam, ereptam desiderandam, sepultæ memoriæ conservandam statuatis, me, dum hoc pietatis fungor officio, monumentumque hoc literarium pono, benevolentiam vestrâ sublevetis, attentione roboretis, æquitate firmetis, ne sub hoc onere deficiam, sed ut mea, quam cœpi oratio favore vestro haud vulgari sublevata, felicem portum consequatur.

Quemadmodum longo usu excellentes atque artis peritissimi pictores, quando in angusta quadam tabella hominem representare debent, non totius humani corporis, sed præstantissimarum tantummodò partium figuram oculis subjicere solent, quod reliquas tantillum non capiat spatium; sic ego quoque, dum narrandarum virtutum, quibus ne quidem totus sufficeret dies, tempore excludor, Nostræ non singulas, sed potiores solummodò laudabo. Hic verò idem mihi evenire animadverto, quod viatoribus, qui, cum in ejusmodi incidunt locum, ubi plures viæ coeunt in unam, animo hærent, quamnam præ reliquis sibi ingrediendam eligant? Sic & ego, dum virtutes Nostræ mentis oculis contemplor, in bivio quasi constitutus atque propemodum ignarus sum, quam primo, quamve ultimo loco commemorare præstet? Cùm autem Pietas sit inter virtutes reliquas, quod Hesperus inter stellas, & nihil in humanis rebus illustrius & commendabilius; nihil præstantius pietatis ac probitatis laude, nemo mihi vitio vertet, si de hac omnium primò dicere aggrediar: quippe
quam

tus extirparentur, non ipsa solùm pietatem exferebat totò animò;
altissimè infixam, sed ut alii quoque castè venerarentur sacra,
perpes illi in secreto cura fuit. Non hæc, Auditores, metus, non
assentatio; sed virtutis amor; sed veritas, ut dicam, expresit.
Testes horum omnium appello Vos, SERENISSIMI PRIN-
CIPES ANHALTINI, qui abundantissimè gratulati de Matre
hac SOPHIA AUGUSTA, hac Eusebiâ, estis olim. Testes vo-
co Illustrissimæ Aulæ Servestæ Proceres; testes omnes admini-
stros: Qui ultrò mihi plenò ore adstipulantur, admirati ma-
ximopere, quam curam, quod studium attulerit ad auscultandos
sermões, qui habebantur de suggestu sacro; quò amore; quò
zelò reverè factis exprimere studuerit præcepta saluberrima,
quæ percepisset. Nullum tempus, nulla hora, concio nulla im-
pendi sacris poterat, cui non interesset Diva. Neque ullum inter
graviora quæque negotium Sanctissimam a sacris arcebat.
Quod si nonnunquam, ut homines sumus obnoxii inbecillitati,
morbò impedita, lecto affigeretur, animò tamen intererat sa-
cris, quibus corpore interesse valetudo prohibebat; & nisi sin-
gulis diebus, seriò DEO consecraret animum totoque pectore
sacris se devoveret nihil egisse arbitratur. Facturus operæ pre-
tium videbor, si quæ neque unius horulæ angustiis includi, neque
balbutienti sermone expediri possunt, simplici orationis stylo
persequar. Videbat diverticula ac flexus aliorum; hinc, ne a-
liò se trahi paterentur, sacros singulis libros in æde sacra definivit,
probè gnara, vinci his artibus ac expugnari cœleste Numen, eo-
que faciliùs, quò ardentius piorum desiderium unanimi quasi
concentu vocem attollit. Et dubitabimus, suppliciis istis ac pre-
cibus, pietate tantâ ac constantiâ multum averruncatum malo-
rum a nostris cervicibus, & plurimum contrâ bonorum, quibus
fruimur, procuratum? Gaudet, gaudet sanè his artibus expu-
gnari cœleste Numen, eoque redigi, ut clementer tandem an-
nuat piis consiliis, caveatque, ne temere procedant; sed bene
cœpta eventus melior consequatur. Si Plato tùm denique fo-
re beatas respublicas dixit, si aut docti & sapientes homines eas
regere cœpissent, aut qui regerent, suum studium in doctrinam
aut sapientiam collocassent: quantò magis nos, qui Christo no-
men dedimus, stabilimentum quatumcunque virtutum pieta-
tem rempublicam demum reddere felicem asseremus? Felici
quondam exemplò experta illud est Judæa in Davide, Græcia
in Constantino, Latium in Theodosio, in Honorio Roma, & in

b

Otto-

Ottonibus Germania. Sed jam retro legendum iter, & rever-
tendum ad Divam Nostram SOPHIAM AUGUSTAM. No-
verat Princeps beatissima, absente pietate aut nullas omnino
virtutes adesse, aut simulacra quædam atque imagines in somnio-
rum more inani specie illudere. Noverat insignes illos pietatis
veræ fructus. Hinc symboli locò frequenter usâ est his verbis:
Omnia cum DEO! o divinam felicissimamque tesseram; quæ
Autorem adiutoremque ubilibet DEUM immortalem requi-
rit! Non enim nisi DEO quidem accuratè æstimanda pietas, quæ
nec precum formularumque ambitu absolvitur, nec ceremoniis
anxiis; sed sanctâ colitur simplicitate. Simul stellarum ingens
incedit unâ numerus; nunquam Jupiter apparet, nisi satelliti-
bus stipatus: Similiter pietatem comitatu splendido reliquæ vir-
tutes sequuntur, eique tantum Dominæ suæ indivulso nexu adhæ-
rent pedissequæ. Quare, quò major in Gloriosa nostra, copio-
siorque pietas fuit, eò frequentior quoque reliquarum erat vir-
tutum comitatus. Validissimum reipublicæ munimentum Ju-
stitia est, quæ, si sedulò attendatur, ad gubernacula reipublicæ se-
denti auctoritatem conciliat, subditos felici rerum facie beat, au-
gustissimamque apud cæteros famam procurat, cujus quoque
in Nostra beatissima exultricem amissimus summam & propu-
gnatricem acerrimam. Cùm enim Serenissimus Princeps JO-
HANNES sanctissimæ memoriæ, Anno 1667. die 4. Julii, natu-
ræ concessisset, atque Diva nostra jus ac potestatem tuendi
Principes juventutis, qui per ætatem se defendere nequibant,
unâ cum Tutoribus Illustrissimis suscepisset, quàm constans fuit,
quàm neque affectuum perturbatione abrepta inflecti se, aut
trahi in partes passa est? Cùm causas tutelares aliasque audi-
ret, obnuptâ velut facie nullius personam respiciens, pronuncia-
bat, omni que animi alacritate sedulò attendebat, ut suum cui-
bet tribueretur. Quæ verò & talia non eò interpretanda esse ar-
bitror, ut existimemus, Gloriosam nostram iis accensendam esse
fœminis, quæ fastigii sui conscientiam, & recordatione nimiam
fortuna regiminis fasces affectârunt, injuriam interpretantes, si
non & ipsæ regnarent, corruptumque semel ambitione animum
regnandi libidine explerent. Aliam sectam ac rationem illa
animi compositissimi moderatio injunxit Nostræ: Quæ se Prin-
cipem esse natam, Anhaltinorumque Dominam jure constitu-
tam, neutiquam ignoret, fœminam tamen, ad eò usque obli-
sci non potuit, ut in summo fastigio collocata privata similior
videre

videretur. Nunquam, nisi isthoc jubente rerum statu, deciden-
di potestatem exercere, quam intra gynæcei sui penetralia sese
continere maluit. Qui nimio luminis radiò obumbratur, cœ-
cutienti, quam clarè videnti redditur similior. Dum ego ful-
gentissimarum Nostræ virtutum, luminibus circumfusus, ve-
here easdem laude satago; tantò lumine obstupefactus hæreo;
nec, ut par est, summarum virtutum encomium; acumine styli
exæquare valeo. Nihil adhuc de clementia beatissimæ, nihil
de modestiâ, & frugalitate ejus dixi. Pauperes & fortunis evo-
lutos adeò clementer fovit, ut magnâ æternaque laude dignâ
commiseratione, miseriam eorundem succurreret. Blandimentis
supplicantium spes non delumbabat, nec per moram frustraba-
tur. Ministrorum culpis tantâ clementiâ ignovit; ut medio-
eritatis leges migrasse videretur; nisi & laudabilis esset benigni-
tatis accusatio. Laudatissimi arbitrabatur moris aliorum de-
licta eò ferre animò; quasi ipsa omnium delinqueret frequen-
tissimè; & ita tamen delictis abstinere; tanquam ignosceret ne-
mini. Quapropter potestatem Principis eò miscuit modestiæ
temperamentò, ut intra palatii ministeria; non Liviæ; Sed Tra-
jani laudatissimi Principis morem sequi; talemque se probare
Principem privatis, qualem optaret ipsa privata, in votis habue-
rit; neque Majestatem esse, timeri nimis, rata est, sed tyranni-
dem rectè atque laudabiliter interpretabatur. Blandum luxu-
riæ malum summò semper persequeretur odiò. Nunquam
dapes procil consitæ, unguentorumque fragrantia ad somnum,
& delicias Nostram avocârunt. Sed victu parabili faciliores
mensæ exquisitissimum ei decus videbantur. Quid enim istis
vitiis fœdius? Quid etiam damnosius? Quibus virtus atteritur,
sufficientia animi languet, sopita gloria in infamiam convertitur;
animi & corporis vires expugnantur; adeò, ut nescias, an ab
hostibus, an ab illis capi perniciosius habendum sit; Animad-
vertens ita facile; credo, Auditores, quam inusitatæ laudis glo-
riam meruerit divina Princeps. Propria hominis virtus hu-
manitas est: Quam qui in hac mortali vita ritè excolunt; im-
mortali Numini similimi redduntur. Nam, si humanitas ni-
hil aliud est, quam benignus benivolusque in omnes affectus;
Quid in cœlesti illo ac summo Numine magis exuberat? Quod
nullum aditu privat: nullius preces spernit; nulli non opem
atque auxilium præstat; quod omnibus æquè prospicit; ex æ-
quo omnes cœlesti atque paternò amore prosequitur. Quare
quò

quò majori humanitate sunt præditi Principes, eò feliciori quoque gaudent propinquitate affinitateq; Numinis, & abundantius similitudinem ejus exprimunt, cujus in terris vicem sustinent. Præcipuâ hâc laude quoque floruit Diva nostra, quæ in humanitate vix secundam, non in comitate habuit priorem, quæ divinam hujus virtutis laudem ei faceret dubiam.

Quàm benignè aditum præbuit efflagitantibus? quàm comiter invitavit ad colloquiorum commercium indigos auxilii? quàm jucundâ oratione detinebat? Ac inter hæc omnia, quàm placidô vultu affari, quàm serenâ fronte oculisque nullam arrogantiam, nullamque severitatem præ se ferentibus intueri præsentibus noverat? Despicere aut fastidire impares, non Majestatis, non Principis gloriæ; sed incultri arrogantisque ingenio convenire prudenter judicavit. Hinc adeò factum est, ut in Principum exterorum aulis tanquam absolutissimum laudatissimumq; virtutum exemplar repræsentaretur. Plotina Trajani Imperatoris uxor, cum post Trajani electionem primùm in Capitolium iret, multique essent; qui imperii felicitatem modis omnibus precarentur; adhuc in gradibus conversa a multitudinem: Talis, inquit, huc ingredior, qualem me ire cupio. Quò dictô innuere voluit; se non minùs in imperio, quàm cum extra imperium esset, omnibus bene velle. Unde sic se in Principatu gessit, ut omnino justâ reprehensione caruerit. Minorem hâc Plotinâ laudatissimâ Divam nostram atque gloriosissimam Principem fuisse, arbitramini Auditores? Majorem sanè atque multò celebriorem fuisse, abjectô omni adulandi animô, liberaliter profiteor. Cum enim ex Holsatia Servestam olim esset ingressa, non voce, non jactabundis verborum promissis; sed re ipsa in Principatu ita se gessisse beatissimam Principem, ut omni omnino reprehensione caruerit, abundè subditorum lacrymæ, atque ministrorum omnium testantur singultus. Et sanè ille mihi animus semper fuit, nullum gravius de probitate virtutumque gloria hominis afferri posse testimonium, quàm quod post beati mortem in terris reviviscit. Ita namque sumus naturâ comparati mortales, ut, ubi spem, aut præmium, aut beneficium, aut quiddam simile nobis promittimus, in laude simus perquam faciles: Et sæpiùs etiam isthîc gloriemur, ubi gloriari nefas duxissent prudentes. Ast enim verò, ubi jam spes omnis decollavit;

vit, ubi præmium atra jam extinxit mors, atque cineres extulere beneficium, & tùm nihilominus laus efflorescit, hïc credas abesse adulandi mores, nihilque fovere virtutum encomium, nisi rei veritatem. Ante obitum neminem esse beatum, trita quondam Solonis vox erat, quam Græcorum subtilissimus Stagirites, in illustri ad Nicomachum doctrina morum, elegantissimò commentariò illustravit; inter alia demonstrant, eam demum laudem vitæ consequi beatitudinem, quæ post mortem canitur. Atque ita ter quaterque beatam divam Nostram deprædicabimus, quam inter alias virtutum asseclas etiam humanitatis laus post cineres in terris superstes manet. Equidem non infimi sublellii Auctores in opinione non adeò spernenda hærent, dedecori potius, quàm gloriæ Principum accensendam esse nimiam humanitatem, nilque derogare plus Majestati, quàm nimiam familiaritatem. Hinc Agelistrata, quùm filium Agidem exanimem jacentem videret, exosculata faciem, dixit: Nimia tua, o fili, bonitas, nimia mansuetudo & humanitas te simul & nos perdidit. Moliebatur enim Agis facinus sanè præclarum, sed indiviosum: nimirum, ut degenerantes Lacedæmoniorum mores ad priscam illam severitatem revocaret. Interim dum studebat offendere neminem & gratificari omnibus, se ipsum in exilium ejecit. Omnes ferè Atheniensium Imperatores tantò magis stabilivisse auctoritatem arbitrabantur, quantò remotius a conspectu suorum recessissent. Itaque Conon plurimum Cypri vixit, Iphicrates in Thracia, Timotheus Lesbi, Chares in Sigæo. Quod suò quondam calculò comprobavit Lacides, arcessitus ab Attalo Rege, respondit: Imagines Principum eminus esse spectandas. Innuens, arctam assiduamque familiaritatem sæpè minuere virtutis admirationem. Quæ quidem lubentius suo locò reposita relinquam, quò certior sum, hæc & talia de humanitatis excessu nimio dicta, beatissimæ Nostræ nequaquam convenire. Hæc enim quàm se amabilem his moribus, tam venerabilem præstabat iisdem. Quantum enim facilitatis inerat, tantundem & inerat gravitatis, quæ reverentiam parit; nam, illa amorem conciliat. O temperamentum pulcherrimum ad unum omnium efficacissimum ad auctoritatem comparandam pariter & conservandam! Nam, quod facilitas præstruit, illud solidat atque emunit, ne diffluat, gravitas: Et ita fit, ut amplum illud atque augustum opinionis in mentibus hominum exsurgat tandem ac efflorescat. Tradunt ex schola Aristotelis Philosophi, qui in una virtute supremum attigerit culmen, reliquas etiam

ei ita inhære, ut ad minimum in opposita ipsis vitia non dilabatur. Apprimè hoc de beatissima affirmare possum, quæ, cum in humanitatis fastigio nihil fecerit reliquum, & summum adeò bonum, quod vocant, fuerit consecuta, virtutibus reliquis omnibus obtemperavit, & ut veriùs dicam, excelluit, ut in omnibus supremum apicem contigisse haud frustra censere-
tur. Veniam merebor spero, si Poëtarum morem hîc imitari non reverear, qui in grandia delati centum sibi ora & voces totidem consveverunt optare. In vanum quidem, cæterùm, ut gravitatem oneris, quod subierunt, & impar amplitudini rerum virium robur profiterentur. Ita pariter ego in præsentiarum operi suscepto impar, centum mihi linguas oraque centum expeto, quibus pari dignitatem rei exprimere oratione valerem. Quamvis enim non pauca dixerim hæctenus, plurima tamen sum prætergressus. Et quis sufficeret omnibus, quæ poterant dici? Cum colligo interim atque consummo memorata, mecumque admiror, reputans, non possum non profiteri, Principe nostrâ, æternis dignâ laudibus, absolutissimisque, conspicuâ virtutibus, nihil illustrius, nilque absolutius extitisse: & ita quidem dignam, quæ neque mortalitatem exple-
ret, sed magni instar exempli in his terris extaret, ad cuius normam formare se atque exigere vitam suam possent Principes fœminæ, si vivere velint cum laude, & cum gloria defendere majestatis fastigium, in quo fortuna ipsos collocavit. Sed o conditionem rerum fluxam atque instabilem! o breves & mutabiles mortalitatis vices! o fortunam nunquam simpliciter indulgentem! Ita scilicet jactamur invicem varietate fortunæ! o fallacem hominum spem & inanes nostras contentiones, quæ in medio spatio sæpe franguntur & corruunt: & antè in ipso cursu obruuntur, quàm portum conspicerent potuerint. Cræsus consultus a Cyro de bello suscipiendo contra Tomyrim, Reginam, a qua tandem occisus est: Si tibi, ait, esse videris immortalis, nihil est opus, ut meam sententiam tibi dicam; si verò te quoque agnoscis hominem, illud inprimis discito, talem humanarum rerum circulum esse, qui rotatus eosdem semper fortunatos esse non sinat. Quicquid infra supraque aspicimus, hanc legem patitur, nihil exceptum exemptumque est. Omnibus una incumbit necessitas, quæ omnia rapit. Ut in rerum natura, quæ spectatissimè florent, celerrimè marcescunt, veluti rosæ, lilia, violæ, cum alia perdurent: Ita in hominum

hominum vita, quæ florentissima sunt, citissimè vertuntur in di-
versum. Ut steterit diu aliquis, decidit tamen, & solvitur tan-
dem & redit in terram, unde coaluit.

Ortum quicquid habet, finem timet; ibimus omnes,
Ibimus immensis urnam quatit Acacus umbris,

Neque ætas ulla declinare mortem potest. Cùm nascimur, sub-
jicimur tributo huic, & mortis evadimus stipendiarum. Imò,

-- -- -- cùm tremuli sese oculi exerunt,

Primævumque avidi percipiunt diem;

tunc sanè incipimus mori. Eadem mors imminet Principi,
quæ mendico. In hoc momentum mortis redimus, quæ pares
facit singulos, ut ut hos antè fortuna virtusve distinxerit. Ni-
hil tunc in terris manet superstes; nisi quod aliorum actiones vi-
tamque præclaram fama post mortem perennis: aliorum autem
vitia atque turpitudines vel eadem condit obscuritas, vel idem
dedecus, quò vitam conspurcârunt antè, manet. Recordata
Diva nostra est: Hinc non genio, non corpori, non voluptati,
sed virtuti; sed cœlo, sed DEO vixit, quamdiu vixit, probè se-
cum reputans, nequaquam totum redigi in nihilum a morte ho-
minem; sed viliorem saltem ex terra conflatam partem exani-
matam reddi pristino terræ domicilio, revicturam olim, cum
DEO immortalis sic jubente, divinius expers funeris pars, decreto-
riò illò die, indissolubili vinculo reddetur corpori, in nunquam
finienda gaudia perpetuò duraturo. Hæc piâ mentis agitatione
secum agitans beatissima Princeps, nunquam atram mortis ho-
ram timuit. Et quid' expavelceret, cùm non interitum; sed
somnia duntaxat atque transitum ad vitam esse mortem, at-
que immortalitatis felicitatisque perpetuæ januam, planè esset
persvasa. Quare aggravantes corporis imbecillitates promptè
constanterque excepit, atque adventantem vitæ terminum ulti-
mum lætabunda expectavit; præludens quodammodò, quòd
operatura in omne ævum esset, si locus ullus ævo suo, ubi est
æternitas. Atque ita inter amplexus atque suspiria, Serenissimis
pignoribus, quæ irretortis, blandisque oculis respexerat, cate-
risque ordine Illustrissimis ac nobilissimis Amicis, qui tum ade-
rant complorabantque, valedixit, atque in Servatore optimo
vitæ fideique acta feliciter ac beatissimè obsignavit. Quid nos?
Quid?

Quid? an conclamabimus? aut voces irritas mitemus, aut
 fatigabimus singultibus præcordia? at exiit terrestre nomen sal-
 tem SOPHIA AUGUSTA. Fruitur nunc Diva, fruitur æter-
 nâ felicitate, deducta a Redemptore suo, cui unice se dedit
 semper, in paternas sedes, in regiones cœlestes, ubi amœna at-
 que securissima mansio, ubi tranquilla circa omnia lætaque sunt,
 ubi beatè vivit; nec mala patitur, nec pati poterit, quia illic
 nulla sunt. Ubi, quod optabit, possidebit & possidere deside-
 rabit; pelli possessione non poterit, quia, quod hodie est, æter-
 num erit. Salve igitur SOPHIA AUGUSTA, inter bea-
 tissimos Angelorum ordines æternùm triumphans! Salve desi-
 derio potita, quò, dum in terris eras, flagrasti anxie! Salve
 Gloriosa Princeps, & æternùm vale! Tibi quidem benè æter-
 num est, beatissima Princeps, te nulla amplius affligit calami-
 tas nulla tristitia mordet: Ast miseros nos & ope tuâ destitutos
 reliquisti. Eheu! deploramus in te summam pietatis excul-
 tricem, maximum justitiæ decus, & incomparabile humani-
 tatis exemplar. Anne tecum, Gloriosa nostra, omnis pietas se-
 pulta jacet? Anne omnis tecum justitia periit? Anne omnis hu-
 manitas, comitas, liberalitas? Anne omnis virtus? Sed re-
 primam hos questus. DEUM potiùs immortalem seriò pre-
 camur supplices ac veneramur, ut Serenissimos Principes An-
 haltinos Dominos Nostros Clementissimos, hâc tantâ clade
 afflictissimos, solatiò omnipotenti erigat, in seram etiam po-
 steritatem salvos, incolumes, felices diutissimè conserveat! Flo-
 reat auctibus latissimis, & revirescat semper Domus Anhaltina!
 Splendeat ac rejuvenescat robur avitum! Nunquam Serenis-
 simæ Anhaltinorum Domui Heroës desint, qui veram
 DEI gloriam, Imperii securitatem, patriæ incremen-
 tum, salutem singulorum tueantur!

D I X I.

XG 453

40

ULB Halle 3
003 905 993

SA

VD 17

Me. C.

10

LESSUS

LAMENTABILIS,

SERENISSIM

DNA.

AU

E CELSISSIMO

SAT

PROSAPIA, OF

DOMINA NOSTRA,

TRIAE,

JAM INTER

EX HOC MUN

PRID

Dormitorio verò in

PRÆSENTIBUS, I

M. JOH

P.

DOMINA,

HIA

IG - HOL

TREM &c.

T MATER PA

MA;

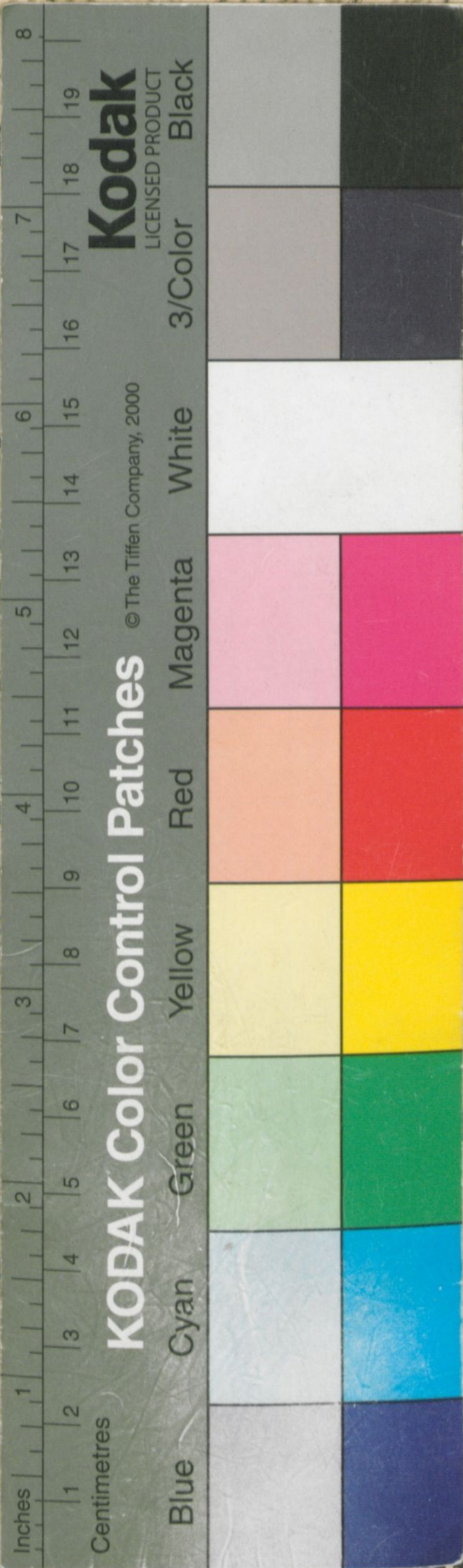
IA, &c.

DERET,

Anno 1680.

RIS SUMMIS,

Vestf.

Serveſtæ, Typis JOACH. Palmen / Aulic. Typogr.

